

відповідних умов стрес-реакція із загальноадаптаційного механізму перетворюється на неспецифічну ланку патогенезу різноманітних захворювань, особливо тих, що пов'язані з ендокринною та нервовою системами.

З вищевикладеного стає зрозумілим, що в сучасних умовах, коли психоемоційний стрес став частиною повсякденного життя, ця еволюційно сформована пристосувальна реакція досить часто призводить до формування патології репродуктивної сфери, що знижує якість життя і фертильність жінки, бо у фазі дистресу репродуктивна система, як і весь організм, піддаються системним ушкоджувальним процесам.

Таким чином, хронічний психоемоційний стрес, що є поширеним явищем в сучасному суспільстві, досить часто перетворюється з адаптивного механізму в ланку етіопатогенезу різноманітних захворювань та разом з іншими чинниками надає істотний прямий чи опосередкований вплив на розвиток порушень репродуктивної функції жінки. Цей факт свідчить про необхідність приділяти відповідну увагу діагностиці наявності стресу в процесі профілактики та корекції патології репродуктивної сфери у жінок.

УДК 314.18

ПСИХОСОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ СУЧАСНИХ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОБЛЕМ

І. В. Пузь

Загальновідомим є той факт, що одним із головних індикаторів розвитку будь-якої країни є населення, його рівень, якість та образ життя. Суттєві трансформаційні процеси та наявні глобальні проблеми, які постали перед людством ще на початку ХХ століття та активно продовжилися у ХХІ столітті, знайшли своє відображення в усіх сферах та на усіх процесах суспільного життя. До числа одних із найактуальніших проблем сьогодення відносяться демографічні проблеми. Сучасна демографічна картина визначається двома протилежними демографічними тенденціями: з одного боку, стрімким, неконтрольованим зростанням населення в країнах, що розвиваються, а з іншого боку, різким зниженням показників народжуваності на тлі збільшення показників смертності в розвинутих країнах. При цьому, слід зазначити, що наявність таких демографічних явищ, призводить не лише до загострення вже існуючих проблем, але і створює умови для виникнення і поширення цілої низки проблем: неконтрольована урбанізація, криза великих міст світу, стихійна внутрішня і зовнішня міграція тощо. Отже, сучасні демографічні процеси вже створили і продовжують створювати свого роду несприятливий демографічний фон для існування всіх інших глобальних проблем. Виходячи з цього, не виникає сумнів в необхідності більш детального аналізу демографічних проблем, тому що саме з ними пов'язані не тільки економічні, екологічні, соціальні характеристики суспільства, але і сама перспектива подальшого існування людства.

Питання, що пов'язані з демографічними процесами, завжди були та будуть об'єктом пильної уваги громадськості та науковців, про що свідчить наявність значної кількості як теоретичних, так і прикладних досліджень майже в усіх галузях наукового знання. Особливого значення проблема в демографічних процесів набуває в роботах Платона, Аристотеля, Т. Мора, А. Сміта, Т. Мальтуса, К. Маркса, Ф. Енгельса та інших. Саме концепції цих науковців стали підґрунтям, на базі якого відбувався розвиток та становлення демографії як науки у ХХ ст. Серед сучасних зарубіжних авторів не можна не відзначити роботи Е. Тоффлера, Ф. Фукуями, С. Хантингтона. Проблеми

народонаселення висвітлювалися в роботах М. В. Ломоносова, К. Е. Ціолковського, В. І. Вернадського, Г. В. Плеханова, В. І. Леніна та інших. Не аби яке значення в дослідженні демографічних процесів після розпаду РССР мають роботи С. П. Капіци, А. Г. Вишневського, Д. І. Валентія, Є. В. Ковальова та інших.

На сучасному етапі розвитку суспільства оцінка демографічної ситуації найчастіше відбувається завдяки аналізу основних показників та характеристик, які відображають загальну картину як регіональних, так і загальносвітового демографічних процесів. Мова йде про зростання чисельності населення, про динаміку народжуваності і смертності, про структуру народонаселення, про відтворення населення, функціонування інституту сім'ї. Пропонуємо коротко розглянути їх зміст.

Актуальність проблеми народонаселення визначається насамперед прискореним темпом зростання чисельності населення. Так, за оцінками Департаменту по економічним та соціальним питанням Секретаріату ООН щорічний приріст населення збільшується на 1,2 %, тобто приблизно на 77 млн. чоловік. У червні 2015 року кількість населення в усьому світі склала 7,3 млрд. чоловік. Згідно прогнозам у 2016 році кількість населення Землі мала збільшитися ще на 86 млн. чоловік, а до 2030 року вже може досягти 8,5 млрд. чоловік. Достатньо високою також є вірогідність того, що до 2050 року загальна кількість населення буде складати від 9,4 млрд. до 10 млрд. чоловік [1].

Варто наголосити, що більша половина від загальної кількості природнього приросту населення у світі за прогнозами ООН буде припадати на країни, що розвиваються: Індія, Нігерія, Пакистан, Демократична Республіка Конго, Ефіопія, Об'єднана Республіка Танзанія, Індонезія, Афганістан, Уганду.

Наявність стійкої тенденції до різкого збільшення населення в країнах, що розвиваються, починаючи з 50-х років ХХ ст., призвело до виникнення явища «демографічного вибуху», яке представляє глобальну демографічну проблему сучасності. Слід зазначити, що нерівний характер зростання населення в різних регіонах світу виступає одним із ключових аспектів демографічних проблем сучасності, оскільки незбалансована динаміка у процесі відтворення населення має суттєвий вплив на характер сприйняття людьми різних рас один одного, на міжнародну та внутрішню політику країни, на міграційні процеси. Поряд з цим, означена тенденція не підкріплюється збільшенням природніх та життєвих ресурсів, відповідним високим рівнем медичного обслуговування, ресурсів промисловості. На жаль, така ситуація призводить до загострення цілої низки соціально-екологічних, соціально-економічних, соціально-культурних проблем у країнах, що розвиваються.

Аналізуючи сучасну демографічну ситуацію, не можна не відмітити протилежну проблему – проблему демографічної кризи, головним чинником якої є стійке зниження показників народжуваності, що призводить до явища «депопуляції населення». Так, сьогодні у більшості розвинутих країнах світу (країни Західної Європи, у тому числі й Україна), не дивлячись на достатньо високий рівень життя і якості медичного обслуговування, спостерігається поступовий перехід від типу відтворення населення, який характеризується високим рівнем народжуваності та низьким рівнем смертності, до типу, який визначається збільшенням показників смертності на тлі зменшення показників народжуваності.

Міське, урбанізоване життя в розвинених країнах досить активно приваблює молодих людей, у плани яких не входить народження великої кількості дітей, а у деяких випадках навіть повна відмова від батьківства. Зміна соціального положення більшості жінок у розвинутих країнах відкрила перед ними нові можливості, які досить слабо пов'язані або зовсім не пов'язані з традиційними сімейними цінностями. Сьогодні все частіше спостерігається явище, коли жінка схильна відмовлятися від народження дітей та материнства в цілому заради успішної професійної кар'єри, особистісного зростання та життя у власне задоволення.

Спостерігаючи такі тенденції у репродуктивній поведінці сучасних жінок, варто зазначити, що показники фертильності визначаються не тільки біологічними можливостями жіночого організму, але й традиціями і стереотипами «демографічної поведінки», соціально-економічними і соціокультурними чинниками.

Отже, аналізуючи вищевикладене, можна зробити висновок про те, що демографічна ситуація, яка склалася сьогодні у світі, обумовлює процес демографічного переходу, що супроводжується якісною зміною типу відтворення населення та визначає несприятливу демографічну картину сучасного світу.

Література

1. <http://www.bakertilly.ua/ru/news/id921>

Підсекція журналістики

УДК 007 : 304 : 004.9

УКРАЇНСЬКІ МЕДІА В УМОВАХ СМИСЛОВОЇ ВІЙНИ: ЧУЖІ СМИСЛИ

О. В. Тараненко

Невизначеність ситуації та хаотизація понять, що її описують, характеризують сьогодні не тільки медійний простір сучасної України, але і науковий дискурс. Серед визначальних термінів щодо російсько-української війни можна виокремити як застарілі (інформаційна війна), тавтологічні (інформаційно-гуманітарна війна, інформаційно-психологічна війна), вжиті у неточному чи метафоричному сенсі (ідеологічна війна, пропагандистська війна), так і надто широкі, такі, що не мають точно окресленого семантичного поля (гібридна війна, неоголошена війна). Нам видається найбільш точним щодо визначення сучасної ситуації термін «смилова війна», запропонований Георгієм Почепцовим [1].

Серед визначальних ознак війни смислів український вчений акцентує на тому, що вона «має справу не так із фактами, як із смислами, які ведуть до певної інтерпретації фактів», має довгостроковий ефект, бо «навіть за умови зміни фактів, смисли зберігаються, оскільки відображають картину світу» [1, с. 5], має сталий характер, при якому фонові смисли підмінюють собою основні. В той час як «інформація, факт орієнтовані на новизну, смисли – на приєднання до відомого (або, раніше, до чужого)» [1, с. 189].

За нашими спостереженнями, саме так звані «чужі смисли» в сучасній російсько-українській смисловій війні мають найбільш агресивний характер. Вони, переважно, пов'язані з темами історії України та її фальсифікації (прирівнювання Русі з Росією, тема малоросійства, України як окраїни тощо), радянських смислів і фальсифікацій процесу декомунізації, а також міфологізованих символів Другої світової війни. Під чужими смислами в цьому сенсі ми маємо на увазі ті смислові комплекси, що будучи використаними українськими журналістами як усталені кліше чи образи, несуть в собі смисли, протилежні бажаним, такі, що працюють на смисли супротивника, укріплюючи та просуваючи їх.